

Autor knjige nije ulazio, a nije možda ni želio ulaziti u opću teoriju revolucije i njene etike, nego je ostao na našem domaćem terenu. On je na primjerima iz našeg rata i revolucije ukazao na neke etičke norme u okviru kojih su se razvijale neke moralne kvalitete komunista boraca, koje su bile neophodne da bi se došlo do pobjede ukazujući širokim masama na novo društvo, novog čovjeka i takve moralne vrijednosti za kojima teži čovječanstvo kroz vjekove. Autor je želio da nas podsjeti na dokumente iz naše povijesti koji mogu poslužiti kao osnova za doprinos naše revolucije konkretizaciji vrijednosti revolucionarne etike čija teorijska pitanja čekaju na razradu.

Govoriti o ponašanju komunista i o međuljudskim odnosima, koje su nastojali razvijati u izuzetno teškim godinama rata, dobiva neobično veliku važnost upravo danas, jer oni se iznose, kako kaže autor predgovora, »u vreme reafirmacije Saveza komunista Jugoslavije i rehabilitacije lika komunista«.

Ovaj rad M. M. Miladinovića, zaokupljenog posebno moralnom problematikom NOR-a, analitičkog je karaktera, pokatkad razvučen, pokatkad monoton, bez zaključaka i bez oštine, bez potrebne sinteze, ali usprkos tome vrlo koristan i vrlo interesantan. »Tako obelodanjeni, kaže Dragi Milenković, oni (moralni i etički principi, Z. K.) nisu puka retrospektiva onog što je bilo, nego osnov za građenje, gajenje, za negovanje onog što, sa svoje strane, obezbeđuje kontinuitet Revolucije i njeno bogaćenje, ako se usadi u saznanje, svest i moralno bogatstvo našeg čovjeka i vaspitanika. I zato je dobro što se pojavljuje i što čini dostupnim javnosti i naučnom radu one rezultate do kojih je autor došao svojom bogatom analizom.«

Zlata Knezović

RADOVI IVANA PERIĆA O NACIONALIZMU U HRVATSKOJ

Dr Ivan Perić jedan je od naših malobrojnih znanstvenika koji se već više od dva decenija kontinuirano bavi istraživanjem našega poslijeratnog društveno-političkog razvoja, posebno funkcioniranja radničkog samoupravljanja. O toj problematici obranio je doktorsku disertaciju na Fakultetu političkih nauka u Zagrebu 1965. pod naslovom: »Socijalni sastav radnog kolektiva i učešće radnika u upravljanju« i objavio dvije knjige: »Razvoj sistema radničkog samoupravljanja na području radnih odnosa«, Zagreb 1962. i »Razvoj koncepcije o Jugoslaviji u suvremenom svijetu i njenom unutarnjem preobražaju«, Zagreb 1973.¹

¹ Iz opsežne bibliografije radova Ivana Perića o toj problematici navodimo nekoliko važnijih rasprava, referata i članaka: »Neki problemi u vezi sa funkcioniranjem radničkog samoupravljanja u malim poduzećima«, Zbornik radova Instituta za društveno upravljanje, Zagreb 1959; »Referendum i zborovi radnika«, isto; »Teorija i praksa samoupravljanja«, Zbornik »Marksizam – socijalizam – omladina«, Zagreb 1973; »Suvremeno jugoslavensko društvo: problemi i osnovni pravci razvoja«, isto; »Neki problemi funkcioniranja radničkog samoupravljanja«, *Naše teme*, 5/1959; »Samoupravljanje – izraz revolucionarnog preobražaja društva«, *Samoupravljanje*, Zagreb 38/1963. i 39–48/1964; »Teorija partije radničke klase i SKJ«, *Naše teme*, 12/1966; »Samoupravljanje kao društveni odnos ili kao sistem institucija«, *Socijalizam*, 4/1967; »Demokratski centralizam izraz i uslov jedinstva Saveza komunista«, *Socijalizam*, 10/1967, itd.

Ti bibliografski podaci nesumnjivo su dovoljni da pokažu kako je Ivan Perić dobar poznavalac našega poslijeratnog društveno-političkog razvoja, pa i najnovije pojave nacionalizma u Hrvatskoj, jer su osnovni povod ovom napisu njegove dvije knjige o toj problematici: »Ideje 'masovnog pokreta' u Hrvatskoj«, Zagreb 1974, izdanje Centra za aktualni politički studij Narodnog sveučilišta grada Zagreba, str. 250 i »Suvremeni hrvatski nacionalizam, izvori i izrazi«, Zagreb 1976, izdanje IP »August Cesarec«, str. 216.²

Problematika nacionalnoga u suvremenim socijalističkim društvima često se postavlja prvenstveno kao odnos klasnog i nacionalnog. U razrješavanju toga odnosa nerijetko se daje primat nacionalnom, što nije neobično, jer socijalizam — kao prelazni period iz klasnog u besklasno društveno uređenje — zadržava niz slabosti starog društva. To je uočio već Karl Marx, kada je u svojoj »Kritici Gotskog programa« pisao: »Ovdje imamo posla s komunističkim društvom, ne onakvim, kako se ono *razvilo* na svojoj osnovi, nego obrnuto, onakvim kakvo ono iz kapitalističkog društva upravo izlazi, s komunističkim društvom, dakle, koje u svakom pogledu, u ekonomskom, moralnom, duhovnom, nosi sve tragove starog društva iz čije utrobe izlazi.«³

Ta stogodišnja anticipacija još više se odnosi na naše višenacionalno socijalističko društvo, koje je izašlo iz »utrobe« slabo razvijenog kapitalističkog društva, u kome se historijski proces konstituiranja nacija odvijao sa stoljetnim zaostatkom, a neke su se nacije definitivno oformile tek poslije pobjede socijalističke revolucije, npr. makedonska i muslimanska.

Predmet analitičkih istraživanja Ivana Perića nije ni teoretskog, ni općejugoslavenskog karaktera. Njega zanima najnovija pojava hrvatskog nacionalizma, dakle nacionalizma jedne od najranije formiranih jugoslavenskih nacija, koja ima svoju već gotovo stopedesetgodišnju tradiciju.

U uvodu svoje knjige »Ideje 'masovnog pokreta' u Hrvatskoj« autor piše: »U ovom radu prezentiraju se rezultati analize tekstova u kojima su formulirana stanovišta o nekoliko grupa pitanja koja u cjelini čine osnovne koordinate našeg političkog života. Te su grupe: 1. samoupravljanje, 2. država, 3. nacija i međunacionalni odnosi u Jugoslaviji, 4. Savez komunista i 5. tzv. masovni politički pokret (kao nova pojava u političkom životu Hrvatske).

Cilj je analize utvrđivanje ideja koje su se producirale u tzv. masovnom pokretu u Hrvatskoj i s kojima se on prezentirao u javnosti. Pri tom imamo na umu dvije vrste nosilaca tih ideja. Prvi su funkcionari u Savezu komunista Hrvatske, odnosno pripadnici grupe smijenjene na 23. sjednici Centralnog komiteta SKH. Drugi su nosioci spomenutih ideja uređivači i suradnici štampe u Hrvatskoj, koja je u doba eskalacije nacionalizma izrazila opozicionu nacionalističku orijentaciju. To su: *Hrvatski književni list*, *Hrvatski tjednik*, *Studentski list*, *Hrvatsko sveučilište* i neki časopisi Matice hrvatske.

Kao kriterij za idejnu ocjenu stavova spomenute grupe uzeti su oni sadržani u programskim dokumentima Saveza komunista i gledišta izražena u opozicionoj

² Osim navedenih knjiga, Ivan Perić je o toj problematici objavio ove važnije rasprave i članke: »Marksizam i nacionalno pitanje«, referat na savjetovanju »Marx i mi«, objavljen u istoimenom zborniku, Split 1974; »Općine, nacije, narodnosti i Ustav«, *Kulturni radnik*, 3/1972; »Nacionalizam i njegove posljedice na idejnom planu«, *Socijalizam*, 7–8/1972; »Ideje 'masovnog pokreta' o odnosima u Savezu komunista i njegovoj komunikaciji sa okolinom«, *Naše teme*, 6/1972, itd.

³ *K. Marx – F. Engels*, Izabrana djela, »Kultura«, Zagreb 1950, sv. II, 13–14.

štampi s kojima se prave odgovarajuće usporedbe. Naravno, da bi se te usporedbe mogle praviti, treba eksplicirati stavove grupe i stavove sadržane u programskim dokumentima i u opozicionoj štampi« (str. 13).

Iz toga vidimo širinu zahvata autora. Njegov je osnovni metodološki pristup eksplikacija stavova SKJ o bitnim problemima našega društveno-političkog razvoja, kao što su samoupravljanje, radnička klasa, tehnomenadžerske i birokratske strukture, država, nacija, međunacionalni odnosi, klasno i nacionalno, idejna uloga SKJ itd. Ta se eksplikacija zasniva na Programu SKJ, rezolucijama posljednjih kongresa i važnijih sjednica Predsjedništva SKJ, a u bitnim problemima, kao što su država i samoupravljanje, i na stavovima Marxa, Engelsa i Lenjina. S tim stavovima autor konfrontira mišljenja vodećih ličnosti bivšeg »masovnog pokreta« šime Đodana, Marka Veselice, Hrvoja Šošića, Franje Tuđmana, Jure Sarića i dr., a zatim sa stavovima smijenjenih rukovodilaca SKH, prvenstveno Savke Dapčević-Kučar, Mike Tripala, Srećka Bijelića, Ivana Šibla i dr. Njegov osnovni zaključak glasi da su lideri tzv. opozicione štampe, odnosno masovnog pokreta u biti, u svim tim problemima, odstupili od stavova SKJ. Npr.: u opozicionoj štampi nije, doduše, bilo otvorenih napisa protiv samoupravljanja, ali je njegov razvoj shvaćen kao prilog »oživotvorenju hrvatske državnosti« (str. 98). Dakle, samoupravljanje se s jedne strane shvaća kao proces odumiranja države, kad je riječ o jugoslavenskoj federaciji, a s druge kao proces konstituiranja hrvatske države! Slično je i s radničkom klasom, koja se definira kao nacionalna kategorija. Interesi radničke klase Hrvatske ne poklapaju se s interesima radničkih klasa drugih jugoslavenskih nacija i narodnosti, već se ostvaruju kroz interes hrvatske nacije. Napuštanje klasnog pristupa više je nego očigledno kod lidera opozicione štampe. U napisima pripadnika smijenjene grupe nema takvih otvorenih odstupanja, što je normalno, jer su se oni razvijali u okviru Saveza komunista. Međutim, iz njihovih članaka, govora i referata proizlazi očigledna destrukcija nekih osnovnih stavova Saveza komunista Jugoslavije čiji je cilj dati primat nacionalnom nad klasnim. U ovoj knjizi autor to nepobitno dokazuje. Jedan je od njegovih zaključaka:

»Prva pretpostavka od koje se u analizi pošlo glasi da pripadnici smijenjene grupe u rukovodstvu Saveza komunista Hrvatske nisu izgradili konzistentan sistem idejnih stavova o razvoju društva, koji bi ih potpuno razdvojio od programske orijentacije Saveza komunista, ali njihovi stavovi označavaju devijacije od spomenute orijentacije. Analiza tekstova u potpunosti je potvrdila ovu pretpostavku. Treba dodati da je teško moguće konzistentan sistem idejnih stavova razdvojen od programske orijentacije Saveza komunista. Ne može se ignorirati činjenica da su pripadnici spomenute grupe, a o njima je ovdje riječ, idejno formirani u Savezu komunista i da su djelovanjem unutar Saveza komunista i njegovog idejnog koncepta formirali vlastite stavove o određenim društvenim pitanjima, koji su probijali taj koncept, izlazili iz njega i od njega se udaljavali, ali u cjelini ipak nisu s njime raskrstili. Naime, ako i zanemarimo subjektivni odnos pripadnika smijenjene grupe prema Savezu komunista i idejama koje on kreira i ostvaruje, nemoguće je izgraditi cjelovit idejni koncept razvoja društva izvan onog čiji je nosilac Savez komunista. To nije moguće zbog toga što su svi osnovni fenomeni društva, koji su predmet analize, upravo posebni izrazi cjelovitog idejnog koncepta Saveza komunista. Stvoriti drugi, posve različit cjelovit koncept nije moguće, a da se pri tome ne odbacuju i neki od razmatranih fenomena u cjelini (npr. samoupravljanje). Pretpostavljene

devijacije idejnih stavova pripadnika smijenjene grupe od programske orijentacije Saveza komunista također su utvrđene. One nisu podjednako izražene u odnosu na svaki razmatrani fenomen, ali se svugdje zapažaju« (str. 241—242).

Druga knjiga, »Suvremeni hrvatski nacionalizam, izvori i izrazi«, radena u okviru znanstvenoistraživačkog projekta »Višenacionalni karakter jugoslavenske zajednice i njen samoupravni socijalistički preobražaj«, nosilac kojega je Centar za društvena istraživanja CK SKJ iz Beograda, ima mnogo veće pretenzije. Autor u uvodnom dijelu određuje pojam nacionalizma na osnovi stavova klasika marksizma i nekih naših teoretičara, a zatim daje kratak pregled najnovijih manifestacija nacionalizma u Hrvatskoj od poznate »Deklaracije o položaju i nazivu hrvatskog književnog jezika« iz druge polovice ožujka 1967. preko *Hrvatskog književnog lista* do »masovnog pokreta« i njegovih organa, te 21. sjednice Predsjedništva SKJ, potkraj 1971, koja predstavlja početak kraja ovog vala nacionalizma. Njegov zaključak glasi:

»Nacionalizam u Hrvatskoj je posljedica i izraz nagomilanih problema društva. Blokirana kretanja u ekonomskom životu i raspodjeli dohotka među sferama društvenog rada te nastavljanje ranije započetog trenda otuđivanja i koncentracije sredstava i moći na nivou Federacije, privremeno je neutraliziralo socijalne suprotnosti unutar Hrvatske i stimuliralo njihovo antagoniziranje s vannacionalnom okolinom« (str. 24).

Zbog toga autor u dva opsežna poglavlja: »Ekonomske osnove nacionalnog individualiteta Hrvatske« i »Nacionalizam kao održavanje i reproduciranje prošlosti« iznosi izvore hrvatskog nacionalizma.

U prvom poglavlju autor na osnovi statističkih podataka utvrđuje da Hrvatska u protekla tri decenija nije zaostala u svom ekonomskom razvoju u odnosu na naše druge republike, već je naprotiv ostvarila znatan napredak, razvivši neke privredne grane kao što je brodogradnja ili kemijska industrija, a posebno turizam. On ne zaobilazi ni poteškoće s kojima se hrvatska privreda sukobljavala kao što su nedostatak sirovina i energetske baze, pretežno prerađivački karakter industrije velikim dijelom orijentiran na izvoz i procentualno najveća ekonomska emigracija. Nesumnjiv je nedostatak njegove analize u tome, što nije uključena poljoprivreda. Ona, doduše, danas više nema toliko značajan udio u privredi Hrvatske kao što je imala između dva rata. Seljaštvo više nije najbrojniji društveni sloj na koji se oslanjala Hrvatska seljačka stranka. Smatramo da bi upravo podaci o smanjenju broja poljoprivrednog stanovništva i udjela poljoprivrede u nacionalnom dohotku Hrvatske bili glavni argumenti protiv oživljavanja ideologije Hrvatske seljačke stranke, što su nedvosmisleno uradili lideri masovnog pokreta. No, i bez obzira na taj nedostatak, prikaz ekonomskog potencijala Hrvatske dovoljan je da uz neadekvatni devizni režim i sve do tada neriješene probleme odnosa u Federaciji pokaže kako je teza o tzv. ekonomskom propadanju Hrvatske ishitrena.

»U Hrvatskoj je upravo izražena i uobličavana takva tendencija. Njome se potencira pitanje da razvoj Hrvatske ne samo da nije adekvatan njenim proizvodnim mogućnostima nego da se faktički radi o regresivnom kretanju, o propadanju hrvatske kulture, iako 'se u Hrvatskoj može proizvoditi toliko dobara, da se osiguravaju sredstva za očuvanje naslijeđenog i razvijanje novog u kulturi'. Kultura u Hrvatskoj, dakle, propada usprkos postojanju mogućnosti da se naslijeđeno u kulturi sačuva i novo razvije. Zašto je tako? Zato što su oni 'koji su ratovali', vodili neodgovornu, tj. anacionalnu politiku a mladim

generacijama — 'autsajderima' — nisu dopustili da postavljaju pitanja o ispravnosti i efektima te politike. 'Mi smo, kažu razvijena republika. Ako je to zbilja istina, onda se radi o suicidalnom procesu. Svako drugo objašnjenje bilo bi za našu zajednicu još bjednije od ovoga [...]. U brošuri o svibanjskom savjetovanju IK CK SKH postoje podaci koji ovu situaciju izražavaju u brojevima.' Naravno, iz 'spoznaje' da je riječ o suicidalnom procesu proistječu i odgovarajući zaključci, odnosno protesti, pozivi na akciju. Oni su usmjereni »protiv zagušljive provincijalnosti koja je zavlдалa u svim oblastima našeg života; protiv skandalozne kadrovske politike i njenih posljedica [...] protiv primitivnih nacionalnih ekonomija koje ostvarivanjem svojih ucjena stalno ostvaruju ogromne gubitke cijeloj zemlji; protiv tajnih dogovora, tajnih računa, tajnih odnosa, tajnih kombinacija; protiv reduciranja slobode u ime društvenih ciljeva; protiv plitkosti i drskosti kojom se administrativno legalizira oduzimanje novca onima koji su ga zaradili; protiv svih oblika djelovanja koji su do ove situacije doveli, i onih koji su njeni nosioci« (str. 60—61).

U drugom, još opsežnijem, poglavlju autor pokušava da ukaže na to koliko se prošlost reproducirala u ideologiji hrvatskih nacionalista. Budući da je njihova osnovna teza bila — *samostalna hrvatska država*, on prvo ukazuje na žal za propuštenim šansama kao što su: urota Zrinskih i Frankopana, ban Jelačić 1848, a naročito ujedinjenje 1918. Držanje hrvatske buržoazije autor ocjenjuje kao nacionalnu izdaju, do koje je došlo radi obrane klasnih interesa, tj. održanja buržoaskog poretka pred naletom revolucionarnog vala. Slabost njegova zaključka je u tome što ne vodi računa o vanjskom faktoru — ambicijama Italije prema hrvatskim primorskim krajevima — koje su se mogle koliko-toliko zaustaviti samo ujedinjenjem sa zemljom pobjednicom — Srbijom. On također decidirano ne ističe da je hrvatska buržoazija u ujedinjenju vidjela i svoje ekonomske interese, jer je od periferije industrijski razvijenije Austro-Ugarske Monarhije odjednom postala (zajedno sa slovenskom buržoazijom) industrijsko-financijski najjača u novostvorenoj državi. U njegovom tekstu nedostaje takva složena analiza koja bi, po svoj prilici, pokazala da se hrvatska buržoazija i usprkos gubitku političke vlasti brže bogatila nego prije. Ona je tu svoju težnju za bogaćenjem s pomoću Hrvatske seljačke strane proturila kao nešto općenarodno. Slično su učinili hrvatski nacionalisti nekoliko decenija kasnije, kada su svoje separatističke tendencije, koje se u osnovi ne razlikuju od stavova hrvatske političke emigracije, poistovjetili s interesima hrvatske radničke klase.

U ovom poglavlju autor glavnu pažnju posvećuje analizi razvoja hrvatskih političkih stranaka i njihovih idejnih koncepcija od ilirizma preko Narodne stranke do Hrvatske seljačke stranke i pravaško-frankovačko-ustaških koncepcija. Teško je reći jesu li sve njegove ocjene točne, ali napor da se sa marksističkog stajališta valorizira stogodišnja povijest Hrvatske nesumnjivo zavređuje pažnju. On se zasniiva na relevantnoj znanstvenoj literaturi i političkoj publicistici, prvenstveno na ocjenama naših predratnih marksista Augusta Cesarca, Otokara Keršovanija i nekih poslijeratnih političara i znanstvenika.

Gotovo je nepotrebno istaći da autor smatra rješenje revolucionarnog radničkog pokreta, odnosno njegove Komunističke partije, jedino ispravnim. Ono se pobjedom u revoluciji ostvaruje u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj, iako taj proces ne ide bez poteškoća.

»Socijalističkom revolucijom Hrvati kao suvereni narod uključeni su zajedno s drugima u Jugoslaviju kao širi okvir unutar kojega mogu očuvati i najoptimalnije razvijati svoj individualitet. Prema tome, problem nacionalnog indivi-

dualiteta kako hrvatskog, tako i svih drugih naroda u Jugoslaviji, više ne postoji. Taj se individualitet ni od koga ne osporava niti se može osporavati, jer bi se to protivilo ustavno-pravnim osnovama jugoslavenske socijalističke zajednice. Od početka svog egzistiranja u novoj Jugoslaviji Hrvatska je konstituirana u zajednicu sa svim atributima države. Ona ima teritorij, naziv (Narodna, odnosno Socijalistička republika), Sabor i vladu. Moć Jugoslavije kao savezne države proizlazila je iz suvereniteta narodnih, odnosno socijalističkih republika, koji je bio od njih otuđivan i prenošen na saveznu vlast. No, bez obzira na to, zajedništvo hrvatskog i ostalih naroda u Jugoslaviji povijesno je uvjetovan i pronađen oblik unutar kojega se osigurava očuvanje i razvoj njihova nacionalnog individualiteta. Trajna osnova toga zajedništva jesu socijalizam i socijalistički razvoj izraženi u vlasti radničke klase, samoupravljanju, društvenim sredstvima za proizvodnju u najrazvijenijim privrednim granama, jedinstvenom tržištu i sl. Problemi koji se na tako uspostavljenoj zajedničkoj osnovi javljaju na planu međunacionalnih odnosa, ustvari su problemi razvoja socijalizma i moraju se razrješavati u interesu svijeta« (str. 142—143).

Hrvatski su se nacionalisti svojim inzistiranjem na hrvatskoj državnosti srozali do reakcionarnih klerofašističkih separatističkih tendencija. Gotovo da nema nikakve razlike između njihova pisanja i pisanja emigrantske štampe. Npr.: »Naime, ako govorimo o tome na čijem se nacionalnom suverenitetu temelji hrvatska država — a suverenitet znači slobodnu volju — onda faktički ističemo pravo na samoodređenje. U hrvatskoj državi pravo na samoodređenje, na kojemu je zasnovana hrvatska država, jest pravo hrvatskog naroda. I nikoga drugog nego hrvatskog naroda. Pravo na samoopredjeljenje znači i pravo na stvaranje vlastite države. Tko ima pravo na području Hrvatske stvarati svoju državu, ili nekakvu svoju državnu organizaciju, osim hrvatskog naroda? Jasno je da to nitko drugi nema. Prema tome, i hrvatska država jest utemeljena na pravu hrvatskoga naroda na samoopredjeljenje i to pravo zvali ga mi suverenitet ili kako hoćemo, jest nedjeljivo pravo.«⁴ Ovdje nije rečeno da »doseljenom gostu narod ne daje samoupravu« i da mali ustupak izaziva zahtjeve za većim ustupcima, koji počinju ugrožavati nacionalni integritet i sl., ali je jasno rečeno da je u Hrvatskoj svatko drugi isključen iz prava i nema učešća u stvaranju države ili nekakve državne organizacije osim hrvatskoga naroda, jer bi time bio ugrožen nacionalni integritet Hrvatske« (str. 149).

»Ovi novi Hrvati, sinovi bivših ustaša i domobrana i bivših partizana, a u svojim čistim srcima gaje ljubav prema Hrvatskoj, i oni će svojim mladim snagama premostiti provalije koje su iskopali njihovi djedovi i očevi, a koje su produbili tuđini na objim stranama, i nesretno razdijelili pripadnike istog naroda. Što zato, što djedovi i očevi umiru slijedom prirodnog zakona, i s njima nestaje prošlost? S njima na jednoj i na drugoj strani i 'pobjeda' i 'poraz' gube svako značenje, jer i jedni i drugi danas ispravno shvaćaju da nisu bili poraženi 'ustaše', niti su pobijedili partizani, nego da je ustvari godine 1945. bila poražena Hrvatska, naša i njihova domovina Hrvatska, i za nju treba zajedničkim snagama i voljama izvojevati konačnu pobjedu.«⁵

Zalosno je da se do takvih pozicija srozao i dio komunista. No, to može da posluži kao pouka za budućnost, za koju obje knjige Ivana Perića, a pogotovo ova najnovija, predstavljaju dragocjen prilog.

Zlatko Čepo

⁴ Zvonimir Baletić, Diskusije o nacionalnoj državi, VUS, 20. X 1971.

⁵ Requiem svim palima za Hrvatsku, Hrvatska revija (München), 1/1970, 6.